

Series I

Vol. VII, No. 3

September 1981

ՀԱՅ

ԴՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՀԱՆԴԵՍ

ARMENIAN

NUMISMATIC

JOURNAL

ՀԱՅ ԴՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ARMENIAN NUMISMATIC SOCIETY

8511 BEVERLY PARK PL., PICO RIVERA, CALIF. 90660, USA

ARMENIAN NUMISMATIC JOURNAL Ser. I, Vol. VII, No. 3 Sept. 1981

EDITORIAL

During the past several months many of the members and the readers have expressed their desire, by letters or telephone, to see the regular quarterly issues of the Armenian Numismatic Journal typeset and printed in an attractive format.

The editor, in 1975, talked to all of the Armenian printers in the Metropolitan Los Angeles area and received price estimates to print the journal. At that time the conclusion was that the annual income of the Society was one-tenth of the estimated expenditure. It is true that since then the membership has tripled and that one-third has not renewed its membership, yielding a final total of twice what it was in 1975. However, since then the printing costs also have escalated drastically. According to the treasurer, the annual income of the Armenian Numismatic Society is \$250-300. A very recent survey of estimates from the four different printers (12 pages + cover for 500 copies, four issues) are as follows: \$1564, 2000, 3800, 4040. The figures eloquently indicate that it is far beyond the financial capability of the Society, with the present level of membership dues (\$6.00 per year) and modest income, to print an attractive journal. Even if the membership dues were raised to \$10.00 per member or subscriber, for sixty members this would bring annually very close to one-third to one-fourth of the estimated expenditure (typesetting, printing, and postage). Therefore, the solution to the problem must come from other sources, such as donations, grants, subsidies, purchasing a typesetting computer (which would eliminate the typesetting cost), etc.

The executive board of the Armenian Numismatic Society unanimously decided to offer a ballot to the membership so that they may have a chance to present their opinion before a final decision is made. The result will be printed in the December issue of The Armenian Numismatic Journal. Please check the appropriate box and mail it to the above address as soon as possible.

Y. T. Nercessian

ARMENIAN NUMISMATIC JOURNAL is the quarterly publication of Armenian Numismatic Society, an educational, non profit organization. Editor, Y. T. Nercessian, 8511 Beverly Park Place, Pico Rivera, Calif. 90660, U.S.A. Associate Editor, W. Gewenian. Non-member subscription \$6.00 per year. Single copies \$2.00. Back issues available.

**ՕՏՄ ՊԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԴՐԱՄՆԵՐ ՏՊՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀՈՂԻ ՎՐԱՅ
(ՏԵՍ Տախտակ I-IV)**

Արտաշէսեան հարստութեան անկումով (Յ.ք. թուականի սկզբնաւորութեան) վերջ գտաւ նոյնպէս զուտ հայկական դրամների թողարկումը: Հոռմէացիները տիրելով Հայաստանին՝ պարտադրեցին իրենց դրամների գործածութիւնը: Կստ պատմական տուեալների այնքան էլ հեշտութեամբ չտիրացան Հայաստանին: Մտիպուած եղան որոշ ժամանակներում մեծածախ արշաւանքներ կազմակերպել հայոց ընդդիմադրութիւնը խորտակելու եւ իրենց յաղթանակները պանծեցնելու համար յուշադրամներ զարնեցին: Այսպիսով դրամագիտական տեսակէտից ունեցանք զեղեցիկ օրինակներ այդ շրջանից, որոնք թէեւ մեզ հայերիս համար ոչ պանծալի բայց պատմական տեսակէտից մեծ արժէք են ներկայացնում:

Հայ Արշակունի թագաւորութեան շրջանից մեզ ընաւ դրամ չէ հասած: Որովհետեւ, պատմաքանների կարծիքով, նրանք տնտեսապէս եւ քաղաքականապէս ենթակայ էին իրանի Արշակունիներին ուստի իրանի Արքայից Արքան միայն իրաւունք ուներ դրա կերտելու:

Ցետագայ տարիներին, երբ Հայաստանը քածանուեց քիւզանդացիների եւ Սասանեան պարսիկների մէջ՝ հայ Արշակունիները բոլորովին կորցրին իրենց անկախութիւնը եւ հետեւաքարերեք շկարողացան իրենց ինքնուրոյն դրամն ունենալ:

Թէ Արտաշիսեան եւ թէ Արշակունեաց շրջանում ըստ Հայաստանում գտնուած իին դրամական զանձերի՝ Հայաստանում գործածութեան մէջ են եղել հոռմէական, սելեւկեան, փիւնիկեան, պարթեւական, պոնտական եւ այլ երկիրների դրամներ: Արդեօք պարթեւական դրամներ տըպւած եղե՞լ են Հայաստանի հողի վրայ: Այս ուղղութեամբ նուաստ քաւական ուսումնասիրութիւններ եմ կատարած պարթեւազէտ Դաւիդ Սելվուղի հետ՝ ստուգելու համար թէ որո՞նք կարող են Հայաստանի

փողերանոցից դուրս եկած լինեն: Բոլոր չորեքդրամեանները զարնըւած են Սելեւկիայում եւ գործածութեան մէջ են եղել յատկապէս յունական ազդեցութեան շրջանում, մրցակցելու աղէքսանդրեան եւ սելեւկեան դրամներին: Դրախմներ եւ պղինծ դրամներ թողարկուել են պետութեան տարբեր շրջաններում, որոնք կրում են 150-ի շուրջ զանազան նշանագրեր: Մօտ 25 հատ այս նշանագրերից կարողացել են ծցրիտ տեղը գտնել, որոնցից ոչ մէկը Հայաստանին չի պատկանում: Սնացեալ մենագրերը մինչեւ օրս բացայայտուած չեն: Գուցէ մէկ օր որեւէ մէկը լինի վերագրել Հայաստանին:

Պարթեւաստանի Վինոն թագաւորը, որ փախաւ Հայաստան և հայոց կողմից թագաւոր կարգուեց եւ հինգ տարի իշխեց՝ իր առանձնայառուկ դրամը չգարկեց որպէս Հայաստանի թագաւոր: Իրանում զանկալած ժամանակ զարնած էր քաղմաթիւ դրամներ, տարբեր սովորական պարթեւական դրամներից, որոնց վրայ յիշատակուած է իր տարած յաղթութիւնը Արտաքանի վրայ: Հաւանաքար հէնց այս դրամներն են շրջանառութեամ մէջ եղել Հայաստանում:

Սասանեան շրջանում Բահրամ Գից սկսած եւ յատկապէս Խոսրով Բ-ի ժամանակ՝ որոշ դրամների վրայ մակազրուած են Արմ կամ Արմն պահլաւի տառերով (Ճշկ) համառօտագրութիւն, որ առանց կասկածի նշանակում է Արմանէսթան եւ վստահօրէն կարող ենք դասել Հայաստանի հողին վրայ տպուած դրամների շարբում:

Սասանեանների գերիշխանութեան երկրներում, ինչպէս նաեւ Հայաստանում, դրամական հիմնական միաւորը հանդիսացել է սասանեան դրախման. պատրաստուած մաքուր արծաթից եւ չորս գրամի շուրջ քաշով: Կստ Զրադաշտական կրօնի

ուսուցման՝ կեղծիրը մնձ մեղք էր
եւ այդ պատճառով դրամի մետաղի ո-
րակին եւ բաշին մնձ կարեւորու-
թիւն էր արուած :

Եղարի կէսերին Հայատանը անցաւ արարական տիրապետութեան տակ: Մօտ երեք դար, նոյն խոկ Բագրատունեաց հարստութեան հաստատուելուց յնտոյ էլ, իրենց ազդեցութեան տակ պահեցին, այնպէս որ Բագրատունիք առիթ չունեցան իրենց յառուկ զրամը զարնելու:

Խէ Սմայեան նւ թէ Արբասեան խա-
լիքաները քազմաթիւ ուկի, արծաթ
եւ պղինծ դրամներ տպեցին Հայաս-
տանում, որոնց վրայ գրուած է
՝ Հայաստանի մէջ : Յիշուած
է նաև՝ իշխող խալիքայի անունը,
յետոյ կուսակալի որ կառավարիչ
էր նշանակուած Հայաստանի վրայ,
թուականը եւ մահմեղական հաւատքի
հանգանակը (տես տախտակ I, թիւ 1):
Քիչ դէպքներում յիշուած է դրամի
տպուած տեղի անունը: Դուինը դո-
րամների վրայ գրուած է ՝ մելլ
իսկ Պարղաւը ։ Արանք
կուսակալանիստ քաղաքներ էին:

Խ. Ա. Սուշեղանի տուած տեղե-
կութիւնների համաձայն Դուինում
յայտնաբերուած հին դրամները
տարբեր ժամանակների եւ երկրների,
ապացոյցում են, որ միջնադարեան
շրջանում Դուինը եղել է շատ կա-
րեւոր վաճառականական քաղաք, որ-
տեղ զանազան երկրների թողարկուած
դրամներ ապրանքափոխանակութեան
պահանջով բերուել են այստեղ:

Է ղարից սկսած Բիւզանդիան Մի-
ջին Արեւելքում դառնալով միակ
հզօր պետութիւն, իրենց զրամների
գործածութիւնը ինչպէս ամենուրեք,
նոյնպէս և Հայաստանում՝ դառնում
է նշանակալիզ:

Բիւզանդիոնի կայսերական գաճի
վրայ բազմել են 25 կայսրեր հայ
ծագումով, 10 հայ գաճակից կայս-
րեր ու 10 հայ կայսրուհիներ:
Խէւ երկար ժամանակ Հայաստանը,
իրենց իշխանութեան տակ պահեցին,
քայց Հայաստանի հողի վրայ դրամ
չտպեցին, զուցէ տեխնիկական մի-
ջոցների չզոյութեան պատճառով:
Հայաստանում առատօրէն շրջանա-
ռութեան մէջ նղած նրանց դրամսե-

ըլ՝ մեծին մասամբ զարնուել են
Կոստանդնուպոլիսում և կամ
Աստիորում, Կիպրոսում և կամ
Նոյնիսկ Վրաստանում:

ԺԹ ղարի վերջերից սկսած մոն-
ղոլական զանազան ցեղեր, տարբեր
անուններով, Ասիայի խորրերից զա-
լով՝ Փոքր Ասիայի կամ Իրանի մէջ
բոյն ղրեցին։ Հայաստանն էլ հեր-
թով ասպառակեցին եւ մի առ ժամա-
նակ իրենց իշխանութեան տակ պա-
հեցին եւ ղրամներ զարնեցին։

Այս մոնղոլ ցեղերի միջից ամենահաջարքը ականը մեզ համար Իրանի Իլիաններն էին, որոնք զարնեցին քաջմաթիւ դրամներ չայստանի զանազան քաղաքներում։ Բացի այդ, Իլիաններից ոմանք սկզբնական շըրջաններում Քրիստոնեայ էին և կամ՝ իրենց կանայք Քրիստոնեայ էին։

Արդուն-Խանը ունի զարնած մի
շատ հետարբերական դրամ՝ որի
վրայ արաքերէնով արձանագրուած է
بِسْ الْأَبْ وَالْأُنْ وَرُوحُ الْقَدْسِ اللَّهُ وَاحْدَ
այսինքն, Անուն չօր եւ Արդւոյ
եւ Հոգւոյն սրբոյ, միակ Աստուած
(տես տախտակ I, թիւ 2): Խէւս
այս դրամի վրայ չկայ տպած տեղի
անունը, բայց կարելի է ննթաղրեւ,
որ տպուած է կամ Հայաստանում
կամ Վրաստանում:

Ղազան Մահմուղը (1294-1304) ունի նոյնպէս Քրիստոնէութեան նշանափառով զարնուած դրամներ: Խնչպէս կը հետեւի, իր զանակալութեան սկիզբները նա եւս Քրիստոնեայ էր, յետոյ մահմեղականութիւն ջնդունց իր ամբողջ ցեղով: Նա դրամներ տպած է Հայաստանի հետեւեալ քաղաքներում. Եւղոկիա, Սեբաստիա, Խլաթ, Նրգնկա, Կարին, Մարաղա, Պարտաւ, Բաքերդ, Բայլազան, Կեսարիա, Մելիտինէ, Նախիջեւան, Խարբերդ (անս տախտակ I, թիւ 4): Եւ Արծէշ (թիւ 5):

Արու-Սահի Բահաղօռ-իսանը (1316-
1335) ունի ամենից շատ զարնած
դրամներ Հայաստանի և իր սահ-
մանակից քաղաքներում: Յիշենք
միայն այն քաղաքները, որոնց նը-
կարները ներկայացրուած են: Էր-
զըրում (թիւ 6), Խլաթ (թիւ 7),
Երզնկա (թիւ 8), Աբարան

(Աղուանք) (թիւ 9), Նախիջեւան (թիւ 10-11), Մարաղա (12), Բաբերդ (թիւ 13), Աւսիր? (թիւ 14), Պարղաւ (թիւ 15), Սիվաս (թիւ 16), Բերկրի? (թիւ 17):

Իլխանները դրամ են զարնած նաեւ գանձակի, Երեւանի, Անի, Վրձնի, Վաղարշակերտի, Աւրմիոյ, Սալմասի, Խոյի, Բալահոռի, Փայտակարանի (Բայլազան), Դերջանի, Հոնի և Առնի մէջ: Եերեւս ուրիշ քաղաքներ էլ կան, որ դեռ չեն կարողացել բնորոշել: Սերկայացնելու ննը միայն այն իշխանութիւնների դրամները, որոնք գտնւում են մեր անձնական հաւաքածոյի մէջ:

Ղարա Հօյունլուները (Սեւ Թոյեր) 1380-ին անկալս իշխանութիւն էին՝ հաստատուած Փոքր Ասիայի մէջ: Հայաստանը ասպատակելով Լէնկ-Խիմուրի կատարած վայրագութիւնների ու աւերածութիւնների կիսատ թողածը՝ լրացրին:

Ղարա Իւսօֆ դրամ զարնած է Բաղէշ եւ Մարաղա (տես տախտակ II, թիւ 22):

Էսքեանդառ որդի Ղարա Իւսօֆի դրամներ տպած է Խաթի, Աւրմիոյ (տես թիւ 18) եւ Գառնիի (թիւ 20) մէջ:

Աղ-Հօյունլուներ Սպիտակ Թոյեր): Այս վայրենի թուրքմէն ցեղը՝ Խազուն-Հասանի առաջնորդութեամբ իրենց զրաւած երկրներում եւ յատկապէս Հայաստանում աւելի մեծ թափով վայրագութիւններ կատարեցին:

Դրամ զարնած են՝ Ամիղի, Սրգնկայի, Խարբերդի, Բաղէշի, Մարաղայի, Ոստանի եւ Վանի մէջ (տես թիւ 19, սուլթան Խօսթամի դրամը):

Արաւետանները մոնղոլական մի փոքր իշխանութիւն էր հաստատուած Փոքր Ասիայում: Դրամ տպած են Բարբերդի, Սեբաստիայի, Եղոկիայի, Կեսարիայի եւ Երզնկայի մէջ՝ 1385-ից մինչեւ 1395 (տես թիւ 23):

1514-ին Սաֆավեան Իմանդիր Եա՞ն Խօմայիլ Ա յարձակուեց Հայաստանի վրայ Սսմանցիներից ետքրաւելու ծեռքից տուած հողերը:

Այդ ժամանակուանից սկսաւ, երկու մրցակից պետութիւնների մէջ, ծայր տալ արիւնահեղ պատերազմների երկար մի շարք, որոնց հետեւանքով հայերը սրով կամ սովով կոտորւեցին եւ սարկութեան վերածուեցին:

Դրամ տպած է Ամիղի, Վանի եւ Նախիջեւանի մէջ (տես տախտակ II, թիւ 24): Եա՞ն Աբրաս Ա (1585-1629). Յայտնի իր յանդուզն ծրագրով՝ Արեւելեան Հայաստանի հայերին բռնի զաղթեցնել իրան՝ Պայոց ծնորով իր երկրի մէջ զարգացնել ծեռազործը, նարտարարւեստը եւ վաճառականութիւնը: Ճուղայեցիք Սփահանի մօտ հիմնեցին Նոր-Ճուղան՝ որ ապագայում դարձաւ հայ մշակոյթի կենդրոն:

Դրամներ զարնած է՝ Երեւան (տես տախտակ II, թիւ 27), Գանձակ (թիւ 29), Եամալ (թիւ 26) եւ Նախիջեւան:

Սաֆի Ա (1629-1642). Երեւան (թիւ 30), Գանձակ (թիւ 31):

Աբրաս Բ (1642-1666). Երեւան (թիւ 32, 36), Գանձակ (թիւ 33):

Սուլեյման Ա (1667-1694). Նախիջեւան (թիւ 34, 37), Երեւան (թիւ 35, 38), Գանձակ (թիւ 39):

Սուլեյման Հօսէյն (1694-1722).

Սաֆավեան թագաւորներից ամենից անարժանը, բայց ունի զարնած շատ գեղեցիկ դրամներ: Սրա օրօք Աֆղանները յարձակուեցին հսֆահանի վրայ, սոր Ճուղայի հայերն էլ մեծապէս տուժեցին: Երեւան (տես տախտակ III, թիւ 42, 43, Նոյնպէս թիւ 45, 46, 47), Նախիջեւան (թիւ 40, 44):

Թահմասր Բ (1722-1731). Երեւան (տես տախտակ III, թիւ 48, 51), Գանձակ (թիւ 49), Նախիջեւան (թիւ 50):

Աբրաս Գ (1731-1736). Մարաղա-Գանձակ, Նախիջեւան եւ Երեւան (տես տախտակ IV, թիւ 58):

Նաղեր-Եա՞ն Աբրաս 1736-ին Սուլդանի դաշտի վրայ իրեն թագաւոր հոչակեց պարսից ևւ հայոց մեծամեծների ներկայութեամբ: Հայոց Աբրահամ կաթողիկոսը, նրա մատրիմ բարեկամը, շահի սուրն օրհնեց եւ

իր ծեռքով կապեց նրա մէջըին:
սաղիր շահը և դաւ իրանի վերջին
նշանաւոր վեհապետը: Հայաստանի
քաղաքներում դրամներ է զարնած
նրեւան, նախիչեւան (տես տափ-
տակ IV, թիւ 59), Գանձակ (թիւ
61), Խոյ եւ Մարաղ:

Քարիմ խան Զանդ (1759-1779), մի
շատ սիրուած եւ համեստ վեհապետ,
որ նոյնիսկ հրաժարուեց իմազաւոր
տիտղոս կրելուց: Մեծ քարենորդ-
գութիւններ կատարեց իրանի հա-
մար:

Դրամներ զարնեց՝ որեւան, Գան-
ձակ (տես թիւ 62, 63, 66), Եա-

մալ (թիւ 64, 65), Նախիջեւան
(թիւ 67) եւ առյ:
Ֆաթի-Ալի-օահ Ղաջառ (1797-
1831) եղաւ Իրանի վերջին թագա-
ւորը, որ Հայաստանի վրայ իշխեց:
Մուսական ուժին տեղի տալով,
Թուրքմէն-Զայի ղաշինքով (10
Փետրուար 1828) ամբողջ Կովկասը,
Երեւանը, Էջմիածինը եւ Նախիջե-
ւանը մնացին յաղթական Ռուսաստա-
նին: Այնուհետեւ այլեւս Հայաս-
տանի հողի վրայ դրամ չզարնուեց
(տես թիւ 68, 69, 70, 71):

Մեսրոպ Արգարեանց, DDS
Ման Ֆրանսական

COINS OF FOREIGN NATIONS STRUCK ON ARMENIAN TERRITORY

(Summary)

The striking of Armenia coins came to an end with the downfall of the Artaxiad dynasty. When the Romans occupied Armenia, the circulation of their denarii was enforced as the local currency.

The ancient hoards discovered in Armenia include Roman, Seleucid, Phoenician, Parthian, and the coins of other countries. Research conducted on the Parthian coins by David Sellwood and myself indicate that the tetradrachms were struck in Seleucia. The drachms and copper coins were struck in the different centers which bear around 150 monograms. About 25 of these monograms have been identified, but none belongs to Armenia.

During the Sassanid period, beginning with Varhran II, the Pahlavi inscription form of Arm or Armn (ԱՀԱ) is found on certain coins. This abbreviation stands for Armanistan (Armenia).

The basic Sassanian monetary denomination was the drachm, prepared of pure silver and around four grams in weight. According to the teachings of Zoroastrianism, deceit was considered a sin. Therefore, great attention was paid to the purity of the metal and the weight of the metal.

Armenia fell under the Arab domination in the seventh century and remained so for three centuries. They kept the Armenian Bagratids under their influence. The Umayyad and Abbasid caliphates struck gold, silver, and copper coins in the mints of Armenia, which bear the Arminiyah inscription in Arabic. The city of Dvin was inscribed Dabil and Partav was inscribed Barda'a in Arabic.

Starting in the twelfth century, numerous Mongol tribes, with different names, came from the central Asia and settled in Iran and Asia Minor. Armenia also was occupied for a period by this people, who struck coins on the territory of Armenia. The table, following this summary, presents the coins of these dynasties which are found in the author's collection.

Mesrop Abgarians, DDS
San Francisco

KEY TO THE PLATES
(Enlarged $\times 1\frac{1}{2}$)

Plate No.	Ruler or Iconography	Regnal Period A.H.	Mint	
			Arabic	English
Plate I				
1	Umayyad, Suleimān	96-99	أرمينية	Armīniyah
2	Ilkhānid, Arghun Khān	683-690	*	*
3	" " "	"	**	**
4	Ilkhānid, Ghāzān Mahmūd	694-703	خربرت	Khartabirt
5	" " "	"	أرجيش	Arjīsh
6	" Abū Sa'īd	716-736	أرزروم	Arzarūn
7	" " "	"	خلات	Khilāt
8	" " "	"	أرزنجان	Arzinjān
9	" " "	"	آباران	Abārān
10	" " "	"	نخجوان	Nakhjavān
11	" " "	"	"	"
12	" " "	"	مراغة	Marāgha
13	" " "	"	بائيرت	Bāibert
14	" " "	"	أرنیک	Āvnik
15	" " "	"	بردعة	Barda'a
16	" " "	"	سيواس	Sīvās
17	" " "	"	بيركيري	Birkiry (Perkery?)
Plate II				
18	Qara Qoyūnlū, Iskandar	823-841	ارومی	Urūmi
19	Aq Qoyūnlū, Rustam	897-902	وان	Vān
20	Qara Qoyūnlū, Iskandar	823-841	گرنی	Garni

Plate No.	Ruler or Iconography	Regnal Period A.H.	Mint	
			Arabic	English
Plate II				
21	Seljuq, Tughril	608-616	أرزرۇم	Arzarūm
22	Qara Qoyūnlū, Qara Yūsuf	809-823	مراغة	Marāgha
23	Eretnid, Eretna	7367-753	ارزنجان	Arzinjān
24	Safavids, Shāh Isma'il I	907-930	نخجوان	Nakhjavān
25	Safavids, Shāh Tahmāsp I	930-984	"	"
26	" " "	"	ایران	Eravān
27	Safavids, Shāh 'Abbas I	995-1038	"	"
28	" " "	"	شماخى	Shamākhi
29	" " "	"	گنجة	Ganja
30	Safavids, Shāh Safī	1038-1052	ایران	Eravān
31	" " "	"	گنجة	Ganja
32	Safavids, Shāh 'Abbas II	1052-1077	ایران	Eravān
33	" " "	"	گنجة	Ganja
34	Safavids, Shāh Suleimān I	1077-1105	نخجوان	Nakhjevān
35	" " "	"	ایران	Eravān
36	Safavids, Shāh 'Abbas II	1052-1077	"	"
37	Safavids, Shāh Suleimān I	1077-1105	نخجوان	Nakhjevān
Plate III				
38	" " "	"	ایران	Eravān
39	" " "	"	گنجة	Ganja
40	Safavids, Shāh Sultān Husain I	1105-1135	نخجوان	Nakhjevān
41	" " " "	"	گنجة	Ganja
42	" " " "	"	ایران	Eravān
43	" " " "	"	"	"

Plate No.	Ruler or Iconography	Regnal Period A.H.	Mint	
			Arabic	English
Plate III				
44	Safavids, Shāh Sultān Husain I	1105-1135	نخجوان	Nakhjevān
45	" " " "	"	ایران	Eravān
46	" " " "	"	"	"
47	" " " "	"	"	"
48	Safavids, Shāh Tahmāsp II	1135-1144	"	"
49	" " " "	"	گنج	Ganja
50	" " " "	"	نخجوان	Nakhjevān
51	" " " "	"	ایران	Eravān
52	Fulūs, Dromedary to right	1133	"	"
53	Fulūs, Lion to left, sun	1106	گنج	Ganja
54	Fulūs, Lion and cub to r.	1136	ایران	Eravān
55	Fulūs, Elephant to left	1133	"	"
56	Fulūs, Horse to left	1132	گنج	Ganja
57	Fulūs, Ape in tree looking back	1127	ایران	Eravān
Plate IV				
58	Safavids, Shāh 'Abbas III	1144-1148	"	"
59	Afsharids, Nādir Shāh	1148-1160	نخجوان	Nakhjevān
60	Khāns of Ganja	1177	گنج	Ganja
61	Afsharids, Nadir Shāh	1148-1160	نخجوان	Nakhjevān
62	Zands, Kerim Khān	1172-1193	گنج	Ganja
63	" " "	"	"	"
64	" " "	"	شماخی	Shamākhī
65	" " "	"	"	"
66	" " "	"	گنج	Ganja

Plate No.	Ruler or Iconography	Regnal Period A.H.	Mint	
			Arabic	English
Plate IV				
67	Zands, Kerim Khān	1172-1193	نخجوان	Nakhjevān
68	Qājārs, Fath 'Ali Shāh	1212-1250	ارومی	Urūmi
69	" " " "	"	خوی	Khui
70	" " " "	"	ایران	Eravan
71	" " " "	"	"	"

* بسم الاب والابن وروح القدس الله واحد = In the name of the Father, the Son, and the Holy Ghost, one God.

** The same distich on both sides.

BIBLIOGRAPHY SOURCES

1. Կ. Յ. Բասմաջեան. Հայկական ընդհանուր դրամագիտութիւն եւ Հայաստանի վերաբերեալ դրամներ. Վենետիկ, 1936:
2. Խ. Ա. Մուշեղյան. Դմինի դրամական շրջանառությունը դրամագիտական տվյալներով. Երեւան, 1962:
3. Զարեհ Պտուկեան. Հայաստանի վերաբերեալ հոնմէական դրամներ եւ մեղայիռներ. Վիեննա, 1971
4. Հ. Սահակ Տէր-Մովսէսեան. Պատմութիւն հայոց. Վենետիկ, 1922:
5. O. Codrington. A Manual of Musulman Numismatics. London, 1904.
6. Michael Mitchiner. Oriental Coins and Their Values; The World of Islam. London, 1977.
7. H. L. Rabino Borgomale. Coins, Medals, and Seals of the Shahs of Iran, 1500-1941. Herford, England, 1945.
8. W. H. Valentine. Modern Copper Coins of the Muhammadan States. London, 1911.

PLATE I

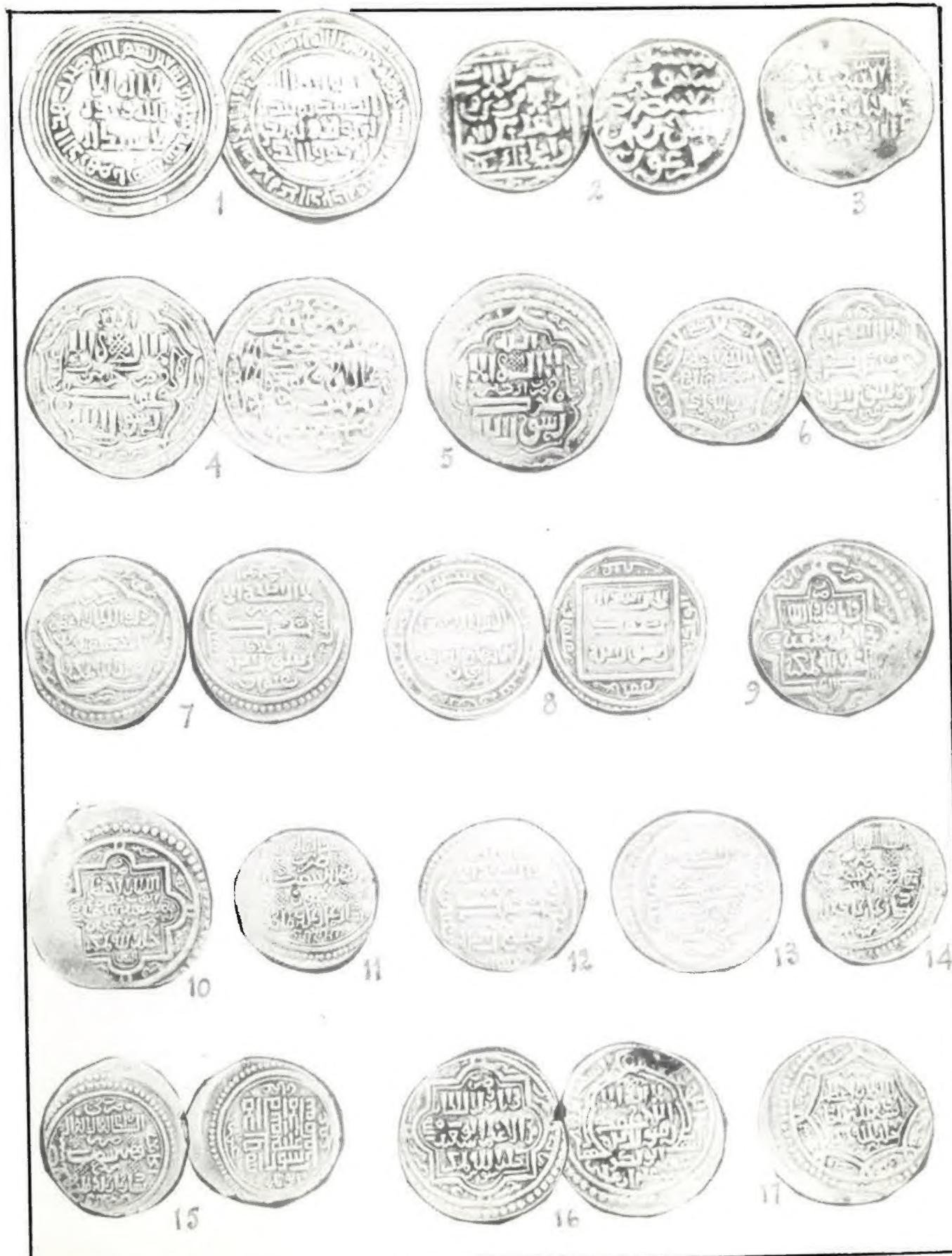

PLATE II

